Brian Aldiss

Starý stý

Prašná cesta se svažovala mezi stromy tak symetrickými, že připomínaly deštníky. Na jednom místě ji přerušoval hudbosloup, stojící v jejím písčitém okraji.

Z dálky byl sloup pouze slabou skvrnou ve vzduchu.

Když se však k němu přiblížila inteligentní bytost, její duše ho aktivovala a to, co vyvěralo z její vitality, mohlo být potom stejně dobře slyšeno jako viděno. Jejich přítomnost způsobila, že hudbosloup rozkvetl a zazněl příjemnou instrumentální hudbou.

Celý tento kraj se nazýval Ghinomon, protože zde už nikdo nežil. Dokonce ani starý poustevník, jeden z Nečistých. Zarůstal trávou, vydán na pospas ubíhajícímu času.

Dnes aktivovalo hudbosloup už jen pár divokých koz, anebo z něho hraboš vyloudil krátký nápěv, když pelášil okolo.

Teď se tou prašnou cestou ubírala na svém baluchiteriu stará Dandi Lashadusa, a sloup začal intonovat. Byl pouze stěží viditelnou indigovou stopou ve vzduchu, protože reprezentoval jen spojené vzory hudby, uzavřené do formy toho zvláštního místa v prostoru. A byla to také transsubstanční prostorová schránka, věčná část bytosti, která se dematerializovala v hudbu.

Baluchiterium odfrklo, sklonilo hlavu a kýchlo na štěrkovou cestu.

„Klid, Lass," poplácala Dandi svoji klisnu a vychutnávala zrod akordů, které nabývaly na hlasitosti tíhl víc, čím blíž přijížděla.

Její dlouhý nos se chvěl rozkoší, jako kdyby snad cítila melodii čichovými nervy.

Baluchiterium poslušně zpomalilo a odbočilo ke straně, kde spásalo kapradí, i když po očku stále sledovalo indigovou skvrnu. Bylo rádo, když byly věci buď živé nebo neživé. Lass tyhle předměty, u kterých to bylo půl na půl, rozrušovaly, ačkoliv rozhodně nemohly ovlivnit její nesmírnou chuť k jídlu.

Dandi slezla po žebříku a potěšilo ji, že cítí pod nohama ten pravěký prach. V zajetí hudby si uhladila vlasy a protáhla se. Zaposlouchávala do hudby.

Promluvila nahlas ke svému mentorovi, půl světa vzdálenému, ale on ji neposlouchal.

Jeho mysl teď byla pro ni uzavřena, drmolil jakýsi zvláštní výklad, který zatemňoval to, co chtěl objasnit.

„...zbytečné popírat, že je téměř nemožné vylepšit cokoliv, co jakkoliv je chybné, má za sebou tak obrovskou tradici. A vskutku, ta trocha tvé metriky má základy, které jsou zakotvené v tak úzkostlivém přežitku, že opravdu musíme-"

Dandi Lashadusa přerušila myšlenkou proud jeho slov: „Dost, mentore, vylez ze své černé skříňky a zapomeň na chvilku na nenávist k mé metrice. Poslouchej tu trochu 'metriky', kterou jsem tady našla, podívej, kam až jsem se dostala a odlož na okamžik svou polemiku."

Rozhlížela se a pozorovala blízké žlutohnědé skály, hnědou linii cesty, vzdálenou černobílou

nádheru dávného města Oldo-

rajo, a to vše dělala pro něj, pro toho únavného starého bracha. Její mentor byl slepý.

Nikdy se nedostal ze své komůrky v Peterbroe dále než na písčitý dvorek a více než století tu zelenou katedrální stavbu fyzicky negpustil.

A ona se svým ženským instinktem domnívala, že potřebuje změnu.

Bože, ten měl řečí! Dokonce i teď se ji snažil ignorovat a přesvědčovat.

„...stojí za povšimnutí, Lashaduso, ženo, že nenajdeš nikoho, kdo by byl původcem toho všeho. Nikdo nad tím nepracoval ani nepřemýšlel, pouze se spojily fráze. Dokonce ani staré národy lidí by na to nepřišly. Nikdo z nich nevěděl, kdo to komponoval. Jsou v tom části španělské povahy, vliv francouzských žalmů, příchuť raných anglických koled a náznak pozdních německých chorálů. Chyby tvé metriky ani nejsou omezeny nepůvodností...“

„Jestli se nechceš dívat ani poslouchat, tak zůstaň ve své černé skříňce,“ řekla Dandi.

Nemohla vniknout do jeho mysli, to bylo mentorovo privilegium, zaklínit sejí do myšlenek a do myšlenek několika málo dalších svěřenců, které měl po zemi roztroušené. Pouze mentoři měli sílu být v jiných myslích; to z nich dělalo dost otravné bytosti, hlavně tehdy, kdy se jim nechtělo odejít. Více než sedmdesát let ji její mentor přesvědčoval, aby se přeměnila v rekviem podle jeho výběru a kompozice. Ať zemře, ano, ať se klidně transsubstanciálně přeprostoruje, třeba tisíckrát!

Nehádal se s ní pro její rozhodnutí, ale kvůli jejímu vkusu, který považoval za odporný.

Dandi nechala baluchiterium se pást a přešla od hudbosloupu k protějšímu pahrbku. Sloup pokračoval ve hře, stále ještě plněn duší jejího oře.

Byla to hudba jednoduchá s opakovanou dominantní basovou tóninou a prýštil z ní pesimismus. Dandi, která byla odbornicí v hudbosloupologii, přinášela ještě nové poznatky.

S tolerancí několika let mohla říci, kdy zemřel zakladatel sloupu, a také jakým druhem bytosti přibližně byl.

Když se vyšplhala na pahorek, rozhlédla se.

Na jihu, kam vedla cesta, se táhly nízké kopce, v hasnoucím světle šeříkové. Tam se nalézá její domov. Konečně se vracela. Putovala půl století a procestovala většinu zeměkoule.

Kromě matné krásy města Oldorajo, ležícího na západě, si povšimla už jen jednoho významného bodu. Byl to Zámotek. Vypadalo to, že visí v oblacích několik mil nad zemí, a už jen pohled na něj v ní vyvolával pocit, že se k němu ihned musí přiblížit.

Než přivolala baluchiterium, ještě jednou se zaposlouchala do zvuků hudbosloupu a ujistila se, že si je v hlavě zafixovala. Škoda, že je s ní ten starý bláznivý chytrák nemohl sdílet. Stále ještě cítila jeho mrzoutství, snášelo se její myslí jako usazenina. „Mentore, posloucháš mě?“

„Cože? Zajímavá věc je, že již v roce 1556 podle starého předzámotkového kalendáře mohly být ty tvoje malé písničky objeveny a ukryty v Knoxově anglo-ženevském zahnán, kde zaujímaly místo třetího žalmu.“

„Ty stará rybo, vzbuď se, jak můžeš kritizovat můj zamýšlený způsob smrti, když sám vedeš tak nabubřelý život?“

Tentokrát její slova slyšel, zdál se jí být tak blízko, že nevrla vráska na kořenu jeho starého nosu ji lechtala na jejím vlastním nose.

„Co teď děláš, Dandi?“ otázal se.

„Kdybys poslouchal, věděl bys to. Stojím tady, na poslední ghinomonské planině před Krotherií a domovem.“ Obhlédla ještě jednou krajinu; on si toho všiml a téměř hltavě ten vjem nasával.

Mnoho mentorů osleplo zamlada Zůstali uzavřeni v podvodních klášterních doupatech a venkovní svět vnímali očima svých skupin.

Jeho pohled na to, co viděla, zpětně obohatil její. Znal minulost i mýty skryté za touto prokletou zemí. Uměl obdařit starou znavenou krajinu pompou, která ji těšila a překvapovala. Šel časem dopředu i dozadu a předváděl jí jako v kaleidoskopu Youdikanuy, Lombarďany, Exevropské emisařství, Grity, Risorgimenty, Zámotníky - hlavou Dandi Lashadusy se krátce prohánějí politické fráze, kostýmy, zvyky, zdvořilosti.

Och, pomyslela si uznale, kdo by mohl *opravdu žit* bez těchto kněžských, zvířecích, vzdělaných a výstředních mentorů?

„Výstředních?“ opáčil a vpadl jí do toku myšlenek. „Žiju tisíc let, po celý ten čas jsem odloučen od světa, jím se svými bratry břečku z ryb, učím se historii, studuji zprávy, ukládám své kosti k spánku na kameny - ponížená bytost, bytost z milionu, mentor z miliardy - a tvá úroveň úsudku je tak nízká, že nedokážeš najít žádný výstižnější přívlastek než *výstřední*↑ Fuj, Lashaduso, neobtěžuj mě dalších aspoň padesát let!“

Slova jí skučela a kvílela v hlavě, jako kdyby mluvila sama. Cítila, jak jeho staré čelisti pracují jako fantom v jejích, a zpola ve vzteku a zpola z legrace zvolala:

„To už budu mrtvá!“

Přispěchal, celý nažhavený odpovědět: „A další věc o tvé bezhlavé labutí písni - v Marotově a Bezově ženevském žalmán z roku 1551 starého času to byla hudební porodní bába sto třiceti čtyř žalmů. A stejně se zdálo, že jako ty se nikdy neusadí.“ Pak jí z mysli zmizel.

„Pcha,“ ušklíbla se Dandi. Zahvízdala na Lass.

Velká, v kohoutku osmnáct stop vysoká, nosorožci podobná bytost se poslušně pnšourala.

Hudbosloup utichal, když ho klisna opouštěla, vadl, dospěl k šepotu a nakonec zmlkl. Pouze ta purpurová skvrna zůstala, tichá v nehybném vzduchu. Lass dospěla k Dandi, sklonila velkou oligocénní hlavu a přitiskla se čenichem k ruce své paní. Dandi jí vyšplhala po žebříku na zvrásněný hřbet.

Ubíraly se spolu spokojeně vstříc Zámotku, konej seny jednoduchým a zároveň složitým pocitem, že jsou naživu.

Snášela se noc, tiše jako sníh. Slunce se za clonou mlhy sklánělo k západu.

Venuše však stála vysoko; nádherný přibývající půlměsíc, čtyřikrát větší než Měsíc, který na nebi

býval před ní a teď se po spirálovité dráze vzdaloval od Země dál a dál.

Setřásl rodičovské sevření, aby mohl tancovat okolo Slunce jako druhý Merkur. Ještě za těch dob, kdy byla Venuše gravi-totrakcí přestěhována na oběžnou dráhu Země, obíhaly tyto dva bratrské světy jeden kolem druhého a spolu kolem Slunce.

Ještě stále se všude objevují známky této velké události a jejím symbolem není jen půlměsíc na obloze. Protože Venuše vnořila

podivné kouzlo do srdcí lidí a ještě pronikavější posun provedla v jejich genofondu. Zůstala cizím světem, i když její atmosféra byla přeměněna v dusné dýchatelno.

Proti vší logice a přes všechny možnosti, které skýtala, byla stále svá.

Utvářela lidi, stejně jako je utvářela Země. Na Venuši se lidé znovu přerodili.

A stvořili takzvané Nečisté.

Vypěstovali no ve rostliny, nové plodiny, nová stvoření- origi÷ námi stvoření.

A také kopie zvírat na Zemi nevídaných už po celé věky. Z jedné z těchto linií pocházelo Dandino baluchiterium.

A Dandi sama byla z téhož těsta.

To obrovské stvoření teď došlo k Zámotku tak blízko, jak jen si troufalo.

Opět se začalo pást na bodláčí; strkalo nos do zarosených pavučin a přízemní mlhy.

„Stejně jako ty jsem vegetarián," pronesla Dandi a sešplhala na zem.

Poblíž rostl hájek nízkých ovocných stromků. Natáhla se do větví, trhala a jedla plody a teprve pak se obrátila, aby prozkoumala Zámotek. Nakonec jí v jeho blízkosti začal běhat mráz po zádech a obdiv, odpor a láska daly vzniknout v její duši zvláštním pocitům; trochu příjemným a trochu bolestným.

Zámotek nebyl krásný, pravda, jeho barvy se měnily se světlem, ale byly to barvy ledově chladné, protože patřily k jinému vesmíru. Ačkoliv zámotek reagoval na soumrak a svítání, Země nad ním neměla žádnou větší moc.

Přitahoval pohled, a ten byl možná proto tak bolestný, že to byla poslední známka přítomnosti člověka.

Dokonce i Lass se nesnadno pohybovala před tou těžce definovatelnou mřížkovitou strukturou, jejíž horní část se ztrácela v houstnoucí temnotě.

„Neboj se," těšila ji Dandi. „Existuje vysvětlení, děvče. Existuje vysvětlení pro všechno, ale musíme ho umět najít," dodala smutně.

Mohla vycítit všechny osobnosti v Zámotku.

Byl nehybnou, ztrnulou přehlídkou osobností. Po celé staré planetě stály podobné struktury, aby vrhaly posvátnou úctu na ty, kteří zůstali.

Byly podstatou lidství. Byly člověkem - vším, co z něj zbylo.

Když byl první pazourek, první lastura změněna ve zbraň, ta proměna přetvořila i člověka. A jak formoval a komplikoval svoje nástroje, tak ony formovaly a komplikovaly jeho. Stal se prvním pokusným zvířetem.

A nakonec pomocí informační teorie a velkých počítačů získal vědomosti o všech svých částech. Zformoval Zákony integrace, které interpretují všechna stvoření jako část vzoru a ukazují jim v tom vzoru jejich místo. Existuje *pouze* vzor. Vzor je celý vesmír, stvořitel a stvořený. Poprvé bylo možné stvořit ten vzor uměle. Byly vybudovány transsubstancio-prostory.

Celé lidstvo zanechalo svých podivných zájmů na Zemi a Venuši a vetkalo se do vzoru.

Jejich osobnosti ve své celistvosti splynuly se strukturou samotného prostoru. Pomocí vědy dosáhli nesmrtelnosti.

Ale byla to jednosměrka.

Nevrátili se. Každý Zámotek nesl tisíce nebo dokonce miliony lidí. Byli tam, neživí, nemrtví.

Nezbyl nikdo, kdo mohl říci, zda ve svém transsubstanciálnu jásali nebo plakali. Dalo se říci pouze toto: člověk odešel a na Zemi dopadla velká prázdnota.

„Tvé myšlenky jsou těžké, Dandi Lashaduso, jeď domů.“ Mentor se k ní vrátil. Zachytila jeho pocit pohybu dokola v místnůstce vystavěné z korálů. „Musím přemýšlet o člověku,“ řekla.

„Tvoje myšlenky nic neznamenají ani nezmohou.“

„Člověk nás stvořil. Chci na něj v poklidu vzpomenout.“

„Stvořil pouze tok života, a ten byl stejně vždy naprosto mimo jeho kontrolu. Zapomeň na něj, nasedni na kobylu a jeď domů.“

„Mentore-“

„Jeď domů, ženo, sklíčenost ti nesluší. Už nikdy nechci slyšet tvoji labutí píseň, protože už jsem ti k tomu řekl poslední slovo. Použij vlastní téma, ne lidské, řekl jsem ti to miliónkrát a opakuji to znovu.“

„Neměla jsem v úmyslu hovořit o své hudbě, chtěla jsem ti pouze říct, že...“

„Co tedy?“ Myšlenky měl haštenvé. Cítila, jak třese mocným ocasem a víří klidnou vodu své cely.

„Nevim...“

„Jeď tedy domů.“

„Jsem osamělá.“

Než ji opustil, promítl jí obrázek dalšího svého svěřence. Dandi ho už kdysi viděla v nějakém podobném snovém pohledu. Bylo to velké stvoření a připomínalo krtka. Stále se vrtalo pod zemí tak, jak to dělalo posledních dvacet let. Občas prolézalo rozsáhlými jeskyněmi a jednou ho viděla plavat v podzemním jezeře. Ale nejčastěji se prostě vrtalo ve skále. Jeho motivace Dandi nechápala, ačkoliv jí

ho mentor představil jako „geologa“.

Presto bylo nepochybné, že kdyby mohl krtek poznat Dandi a její muzikosloupologii, pomyslel by si o ní, že je záhadná. Mentorova myšlenka byla každopádně jasná: osamělost je záležitost psychologická a ne statistická.

Nu ano, vždyť téměř před jejíma očima se třpytil milion osobností!

Vyšplhala na svou velkou klisnu a zamířila k domovu. Čas a staré pomníky jí dělaly mrzutou společnost.

Už se šeřilo, na obloze jasně zářila Venuše a hvězdy pokropily červánky. Krásná noc pro radost ze života, zvláště když člověk ví, že půjde brzy do postele.

A skutečně, diky všemu, co řekl její mentor, měla pevně v úmyslu změnit se v malou část jednoho nápěvu *Souter Liede-kens* z roku 1540, toho úžasného zdroje nizozemské lidové tvorby. Na chvíli se Dandi Lashadusa zasmála téměř tak učeně jako její mentor. Stará doba šestnáctého století, čas, kdy odumíral jednohlasý zpěv a kdy se zrodily housle, byl pro ni nejzajímavější. Ó, ta bohatost faktů, ta zhuštěná historie lidstva! Čistá radost. Potom se vzpamatovala.

Koneckonců byla jen megaterium, lenochod velký jako slon, druh, který na Zemi neexistoval po miliony let, dokud jich několik člověk znovu nestvořil při experimentech na Venuši.

Modifikace v podobě prstů a zvětšený mozek jí ve skutečnosti nedávaly žádné předpoklady k přemýšlení na lidské úrovni.

Následujícího dne časně ráno dojely k hradbám města Krothe-rie, kde Dandi žila. Nahrnuly se kolem nich všudypřítomné kozy, některé nebyly větší než ježek, některé byly téměř tak velké jako hroch.

Jaké šílenství posledních dnů vyprovokovalo člověka k stvoření tak mnoha variant na jedno obyčejné kozí téma.

Bylo dobré být zpět, putovat stezkami ozdobenými kapradím mezi palmami, duby a stromovitými kapraděmi.

Téměř celé město bylo tmavozelené a chráněné před sluncem, zahalené pásy španělského mechu. Tu a tam byly domy - jeskyně, díry, hromady neotesaných kamenů nebo dokonce skutečná stavení lidského typu, většinou v troskách.

Dandi slezla z „koně“, šla před nim a její dlouhé chlupy se pěkně vlnily. Vzduch byl chladný, plný vrkání holubů a občasného zabečení ovcí.

Jak zkoumala známá místa, zjišťovala se zklamáním, že všichni její přátelé jsou pryč, dokonce i ten spáč bizon, jehož brloh ležel na rohu ulice, ve které žila. Sídlila tu jen čistá zvířata, která se usazovala šťastně a bez rozmyslu v alejích, žebráci, kteří Zemi vlastnili.

Nečistí, odnože venušanských experimentů, v Krotherii chyběli.

Bylo to pochopitelné.

Ze zřejmých důvodů člověk zvyšoval schopnosti spíše býložravých než masožravých zvírat.

Když lidé odešli do Zámotku, Nečistí se nastěhovali do měst a přizpůsobili se jejich životu, jak jen to bylo možné vzhledem k jejich přirozenosti. Dandi i Lass a mnoho dalších zkonzumovalo každý den obrovská množství zeleně.

Okruh spasené zelené potravy se postupně rozrůstal kolem každého města (zeleň ve městě vlastním byla posvátná), a proto byli vegetariánští obyvatelé města nuceni k polokočovnému životu. Toto prořídnutí obyvatel vedlo v důsledcích k poklesu porodnosti. Snižoval se počet pocestných a města se stávala zelenějšími a prázdnějšími.

Časem se přeměnila v malé oázy pralesa, které se rozrůstaly do planiny bez travin.

„Tady si odpočiň, Lass," řekla Dandi nakonec, když zastavila u řady rozkvetlých cykasovitých rostlin.

„Jdu do svého domu."

Před jeho kamennou fasádou rostl obrovský buk. Stál tak blízko, že šlo těžko rozeznat, jestli tu starou budovu nepodepfrá. V prvním patře vyčníval drolící se balkon. Dandi se natáhla, sevřela sloupkové zábradlí a vyhoupla se na něj.

Byl to pro ni normální způsob příchodu do domu, protože přízemí zabraly kozy a prasata, zatímco druhé patro si pro sebe uzpůsobili holubi a papoušci.

Překročila planě rostoucí rostliny na balkoně a vešla do obývacího pokoje.

Usmála se. Zde byly její staré věci, polámaný nábytek, na kterém tak ráda spala, obrazovky, na kterých už dlouho nemohlo být nic vidět, těžké, rukou psané knihy, do nichž, vedena svým všeznalým mentorem, zapisovala to, co slyšela u hudbosloupů, které navštěvovala po celé planetě.

Došourala se do vedlejšího pokoje.

Zastavila se, klid její mysli náhle rozvrátilo nebezpečí.

Stál tam hned›' medvěd. Jedna z jeho těžkých tlap svírala rukojeť nože.

„Nejsem žádný sprostý zloděj," odfrkl a jeho tlusté černé pysky zápolily se slabikami. „Jsem archeolog. Jestliže ti toto místo náleží, musíš mi dát dovolení, abych odstranil lidské věci. Zřejmě nemáš naprosto žádnou představu o hodnotě částí vybavení, které se zde nachází. My medvědi ho vyžadujeme, musíme ho mít."

Popošel proti ní a supěl jako pes, čelisti vyceněné. Zpod zarostlého obočí vyzařovala chuť zabíjet.

Od přírody mírumilovná Dandi se vyděsila. Medvědů se obávala nejvíce ze všech bytostí pro jejich divokost a organizační schopnosti.

Medvědů bylo málo.

Byla to jediná stvoření, která projevovala známky touhy oživit bývalou lidskou agresivitu.

Věděla, co medvědi udělali. Vrhli se do Zámotku, aby zvýšili svou sílu.

Tůn, že pronikli do vzorů, zvýšili svoje psychické motivace.

Tak to řekl mentor. Nesmělo se to. Provinili se. Byli to zabijáci.

„Mentore!“ vykřikla. Medvěd zaváhal. Pokud si byl vědom, tahle nemotorná příšera před ním znamená pouze překážku na cestě pokroku, něco, co má být bez nenávisti odsunuto stranou.

Zabíjení by bylo příjemné, ale bezvýznamné.

Zbývalo ještě udělat mnohem důležitější věci. Většina vybavení, která se zde nacházela, mohla být použita k přebudování světa. Světa, se kterým měli medvědi tak dalekosáhlé záměry. Postoupil až k ní a hrozivě napřáhl nůž.

Mentor byl rázem zpět v Dandině hlavě.

Odpovídal na její křik, díval se jejíma očima, ačkoliv sám neviděl nic.

Prohlížel si medvěda a okamžitě převzal moc nad její myslí, zařezával se do nijako gilotina.

Už to nebyl starý slepý delfín, číhající v jedné místnůstce korá-lové katedrami stavby pod tropickými moři, teolog, učenec, který šířil moudrost mezi jedince slabší duchem. Byl teď zabiják, mnohem divočejší než medvěd, schopný zabít cokoliv, co by mohlo toužit po neobsazeném trůnu, který kdysi byl v držení člověka. Pouhá myšlenka na člověka chvílemi pňváděla mentora k zuřivosti ⅛loká.

Stržena jeho vztekem si Dandi uvědomila, že neprchá. Přes všechnu medvědovu sílu ho byla schopna přemoci.

Na otevřeném prostranství, kde by mohla použít svůj těžký ocas, by to byla snadná záležitost. Zde musela vstoupit do hry její svalnatá předloktí.

Ucítila, jak se na mentorův příkaz zvedají s úmyslem umlátit medvěda k smrti.

Medvěd nejistě ustoupil, zastrašen protivníkem, který byl dvakrát větší než on.

Postupovala vpřed.

„Ne! Zastav!“ křičela Dandi.

Místo toho, aby zápasila s medvědem, zápasila se svým mentorem a nenáviděla jeho nenávist. Její mysl se rozštěpila. Jedna, temná část, byla plná ledového chladu, a druhá blokovala jeho rozhodnutí.

„Jsem pro smír!“ volala.

„Tak zabij toho medvěda!“

„Jsem pro smír, ne pro zabíjení!“

Zhoupla se dozadu a dopředu.

Potom zavrávorala a strčila do zdi, ta se otřásla a místnost naplnil prach. Bylo příšerné cítit mentorův vztek.

„Vypadni! Dělej!“ zvolala Dandi na medvěda.

Zíral na ni a váhal, potom se otočil a spěchal k oknu. Ještě na okamžik spatřila jeho chlupatý opelichaný zadek. A v týž okamžik spatřila, čůn je; starým zvířetem ve starém světě bez cíle.

Vyskočil a byl pryč.

Kozy vřeštěly, zmatené jeho ústupem.

„Štětko! „řval mentor.

Šílený zklamáním mrštil Dandi proti dveřím veškerou silou své mysli.

Dřevo zapraštělo a rozštíplo se.

Zárubeň se zhroutila.

Cihly a kameny se sesouvaly, rachotily a padaly.

Zvedl se suchý prach. Jedna zeď se s velkým hřmotem zhroutila. Dandi se snažila vyváznout. Všude kolem ní se hroutil její dům.

Nikdy se nepředpokládalo, že po tolik staletí ponese tak velkou váhu.

Doběhla k balkonu a neohrabaně skočila do bezpečí, právě když se budova zřítila a vrhla velký oblak omítky a prachu do okolních stromů.

Dlouhou chvíli byl svět plný prachu, mečení koz a křiku vyděšených papoušků.

Ještě jednou usedla Dandi Lashadusa obkročmo na svoje baluchi-terium a zamířila zpět do liduprázdného kraje nazvaného Ghinomon.

Bojovala s hořkostí a snažila se nerezignovat.

Všechno, co měla, bylo zničeno.

Ne že by pokládala majetek za důležitý, to byla lidská vlastnost. Mnohem strašnější bylo vědomí, že ji mentor opustil navždy. Tentokrát se provinila příliš, než aby jí bylo odpuštěno.

Náhle se jí zastesklo po puntičkářském hlasu v její hlavě, po moudrosti, kterou jí dával, po útržcích znalostí o smrti, které jí poskytl - ano, dokonce i po lásce, kterou ji obdaňl. Nikdy ho neviděla, ani nemohla, ale žádné dvě bytosti si nemohly být bližší.

Chyběli jí i ostatní jeho svěřenci, které už nikdy nespatři. Krtku podobná bytost, razící si cestu hlubinami Země, tulení rodinka štěkající smíchy na pustém pobřeží, senilní gorila, která neustále shromažďovala a klasifikovala pavouky, pratur - viděla -,. ho jen jednou, ale byl nezapomenutelný, žil s menšími bytostmi v arktickém městě, které pomáhal budovat z ledu.

Byla vyhoštěna.

Dobrá, čas její změny přišel, nastane rozpad. Změna podstaty do vzoru tvořeného nikoliv masem, ale hudbou. Přinejmenším tuto disciplínu, kterou ji mentor naučil, si zpátky vzít nemohl.

„To bude stačit, Lass.“

Obrovská klisna poslušně zastavila.

Láskyplně ji poplácala po hřbetu. Klisna byla mladá a bude nyní volná.

Šla sama a sledovala prašnou cestu. Někde daleko zpíval pták. Když přišla ke hromadě kamení, dřepla si mezi keře hlodaše, jejichž trny nemohly proniknout jejím silným starým kabátem.

Už si vybrala hudbu, která jí duní hlavou, už to vypadalo, že ztratí chemické vazby své existence, své bytosti.

Proč by si neměla vybrat starou lidskou píseň?

Byla staromilcem. Věci, které odešly, ji utěšovaly více než věci, které měly přijít. Na své tápavé cestě se vždycky stavěla proti mentorově absolutní nenávisti k člověku. Jediná věc, kterou stálo za to nenávidět, byla nenávist.

Lidé se ve svých lepších chvílích povznesli nad nenávist.

Žalm její smrti byl toho příkladem - mnohonásobným příkladem, protože byl hrán a obměňován po mnoho věků - jak mentor sám tvrdil - lidmi různých ras, a všichni měli mysl zaměřenou spíše k uctívání než k nenávisti.

Dandi se uzavřela do myšlenkové disciplíny a začala se rozplývat.

Člověk potřeboval stroje, aby mu pomohly dostat se do Zámotku. Ona byla nižší zvíře; mohla se proměnit do nižší podoby hudbosloupu.

Byla to pouze záležitost nového uspořádání. Bezbolestně se zformovala do podoby, která nepřipomínala chlupaté tělo mega-teria, ale sotva viditelný indigový sloup...

Ještě dlouho Lass spásala bodláky a kaktusy, potom se odšou-rala, aby našla to chlupaté stvoření, které - něžně a trochu blahosklonně - pokládala za sobě rovné.

Ale po lenochodovi tam nebylo ani stopy.

Téměř jedinou stopou byla mdlá, fialověmodrá skvrna ve vzduchu. Když se baluchiterium přiblížilo, zazněl z ní zvuk sladké staré hudby a sílil.

Byla to hudba téměř tak stará jako sama krajina a jistě stejně zcestovalá. Tóny, kdysi lidem známé jako „Starý stý“.

A ty hlasy zpívaly: „Všechny bytosti na Zemi přec prodlévají...“

přeložil Jiří Votruba

Tato povídka byla poskytnuta Ikarii jako ukázka ze sbírky Rovníková romance, kterou připravuje k vydání nakladatelství Laser.

Originál vyšel v roce 1960.